

УДК 353.072:316.776

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6\(8\)-482-493](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-482-493)

Дегтяр Андрій Олегович доктор наук з державного управління, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри публічного управління та підприємництва, Національний аерокосмічний університет ім.М.Є.Жуковського «Харківський авіаційний інститут», вул.Чкалова,17, м. Харків, 61000, тел.: (067) 251-91-10, <https://orcid.org/0000-0003-3258-447X>

Заблоцький Володимир Валентинович доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри публічної та управління навчальними й соціальними закладами, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», вул. Ковалю 3, м. Полтава, 36003, тел.: (050) 591-86-41, <https://orcid.org/0000-0003-1032-8993>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ПУБЛІЧНОЮ ВЛАДОЮ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Анотація. За останні тридцять років в світі відбулися суттєві зміни в системі публічного управління, які пов'язані з процесами становлення глобального інформаційного простору, подальшого розвитку громадянського суспільства, зростанням ролі місцевого самоврядування та вдосконалення системи комунікації між органами публічної влади і громадськістю, що забезпечує максимальну участь політично активних громадян у процесі обговорення, прийняття, реалізації управлінських рішень та контролю за їх виконанням на місцевому, регіональному, а іноді на центральному рівнях. Без перебільшення можна стверджувати, що ці процеси мають великий вплив на всі сторони життєдіяльності, як суспільства в цілому, так і окремого індивіда. Глобальні зміни не минули й нашу державу. Сьогодні пересічних громадян вже не задовольняє отримання дозованої, політично „профільтрованої” інформації від органів публічної влади. Активна частина громадян прагне бути не тільки пасивним отримувачами інформації, а й впливати на управлінські рішення, визначати пріоритетні напрямки розвитку територій на яких вони мешкають і які знаходяться в межах компетенції місцевих органів публічної влади. Саме на місцевому та регіональному рівнях найбільш активно відбувається налагодження контактів з населенням, узгодження надання публічних послуг та здійснюється контроль за якістю послуг і ефективністю діяльності місцевих органів публічної влади, зокрема місцевого самоврядування. Тому одним з викликів державної влади в Україні є найскоріше подолання „традиційних”

методів управління з неефективним, недемократичним використанням комунікативних технологій між державою та громадянським суспільством та перехід на новий рівень розвитку, який створить умови зниження соціальної напруги й досягнення необхідного рівня політичної та громадянської злагоди в суспільстві. Таким чином дослідження тенденцій розвитку комунікаційних процесів та впровадження в практику публічному управлінні нових технологій комунікації – одна з актуальних проблем сьогодення, без вирішення якої неможливо побудувати демократичну, соціальну державу, подолати недовіру до владних структур, успішно інтегрувати до європейського співтовариства.

Ключові слова: інформаційне суспільство, комунікація, представницька влада, комунікаційні технології, державні інститути, інститути громадянського суспільства, неурядові організації, пересічні громадяни.

Diegtiar Andrii Olehovych Doctor of Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Administration and Entrepreneurship of the National Aerospace University. M.E. Zhukovsky «KhAI», *ORCID ID* 0000-0003-3258-447X

Zablotskyi Volodymyr Valentynovych Doctor of Science Administration, Professor, Professor of the Department of Civil Service and Management of Educational and Social Institutions of State Institution „Luhansk Taras Shevchenko National University” 36003, Kovalya 3, Poltava, tel. 050-591-86-41, e-mail:zablotskiivv@gmail.com, <https://orcid.0000-0003-1032-8993>

MODERN TENDENCIES OF COMMUNICATION SYSTEM FORMING BETWEEN PUBLIC AUTHORITIES AND PUBLIC REPRESENTATIVES AT REGIONAL LEVEL

Abstract. During the last thirty years there have been significant changes in the system of public administration which are related to the processes of becoming a global information space, further development of civil society, increasing the role of local self-government and improvement the system of communication between public authority bodies and public representatives that enables maximal participation of politically active citizens in the process of discussing, making, implementing management decisions and monitoring their implementation at local, regional and sometimes at central levels. Without exaggeration it is certain that these processes have a great impact on all aspects of life, both society on the whole and the separate individual. Global changes have not passed our country. Today ordinary citizens are no longer satisfied with the receipt of dosated, politically "filtered" information from public authority bodies. The active part of citizens seeks to be not only passive recipients of information, but also to influence on management decisions, to determine the priority directions of development of territories where they live and which are within the competence of local public authorities. Arranging contacts with

population, coordination of public service provision and monitoring the quality of services and efficiency of activity of local public authorities, including local self-government are the most active at local and regional levels. Therefore one of the challenges of state power in Ukraine is the fastest overcoming of "traditional" methods of management with inefficient, undemocratic use of communicative technologies between the state and civil society and transition to a new level of development which will create the conditions for reducing of social tension and achieving the necessary level of political and civil harmony in society. Thus the study of tendencies of communication processes development and the introduction of new communication technologies into practice of public administration is one of urgent problems of present days and without its solving it is impossible to build a democratic, social state, to overcome distrust of power structures, to integrate successfully into the European community.

Keywords: information society, communication, representative power, communication technologies, state institutions, civil society institutions, non-governmental organizations, ordinary citizens.

Постановка проблеми. Дослідження технологій комунікації, як форми взаємодії та узгодження позицій влади та громадськості є дуже актуальним, тому що сьогодні, першорядним завданням публічної влади є широке впровадження систем комунікативної взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави, що в свою чергу, вимагає використання найсучасніших інформаційних і комунікативних технологій. Саме завдяки розвитку цих технологій, влада, реалізуючи право пересічних громадян на інформацію, налагоджує зв'язки з різноманітними цільовими групами населення, визначає і аналізує їх інтереси, використовує зворотній зв'язок і відповідає на запитання, що ставлять в інформаційному просторі. Взаємодія органів публічної влади та суспільства у сфері комунікації є ключовим складником налагодження державно-управлінських відносин у межах інститутів державної влади та громадянського суспільства і в той же час є важливим елементом побудови діалогу між ними, що має на меті забезпечення прав і свобод громадян. Одним із викликів для державної влади України є найскоріше подолання проблем, пов'язаних з неефективним, недемократичним використанням комунікативних технологій, необхідних для переходу від одностороннього управління до комунікаційної взаємодії держави та громадянського суспільства з метою зниження соціальної напруженості й досягнення необхідного рівня політичної та громадянської злагоди. Вивчення зазначеної проблеми є дуже актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти формування ефективної системи комунікації органів публічної влади та громадськості розглянути українськими вченими Архипової Є.О., Гончарової А.Н., Романенко Є.О., Дрешпаком В.М., Федоровим Т.В. та іншими. Однак останні

події сучасності, активна громадська позиція більшості українського суспільства потребує від влади суттєво оновити систему комунікації в суспільстві. Тому матеріал статті систематизує, доповнює та вдосконалює методи та форми роботи у цьому напрямку.

Мета статті – дослідження існуючої системи комунікації між органами публічної влади і громадськістю та внесення пропозиції щодо вдосконалення методів та форм роботи у цьому напрямку.

Виклад основного матеріалу. Нині, в епоху інформаційного суспільства, суттєво збільшується обсяг інформаційних потоків та інтенсивність інформаційного обміну. Сьогодні вже неможливо уявити наше життя без комунікації, тому що складні процеси інформатизації та глобалізації, які відбуваються, в першу чергу, пов'язані з розповсюдженням інформації в часі та просторі різноманітними каналами, методами та засобами. Таким чином, комунікаційне середовище стає важливим фактором ефективного функціонування суспільства та його підсистем, оскільки забезпечує зв'язок між людьми та робить та робить можливим накопичення та передачу соціального досвіду, розподіл праці та організацію сумісної діяльності і спілкування [1]. Кожний з комунікаційних засобів, будь-то знак, друк, телефон, телеграф, фотографія, радіо, кіно, електронні інформаційні системи – це продукт конкретної історичної епохи, що призначені задовольняти певні економічні, політичні і культурні інтереси суспільства[2].

Суспільство є активним учасником формування та становлення глобального комунікативного простору, що має великий вплив на всі сторони життєдіяльності як окремого громадянина, так і на всі інститути громадянського суспільства. Соціальні комунікації передають і зберігають соціальні знання, виконують важливі функції у суспільному житті, створюючи умови для забезпечення роботи не тільки у сфері інформаційній, а й в усіх сферах суспільного життя. Треба зазначити, що інформаційна політика нашої держави з моменту набуття нею незалежності, розвивалося за радянськими принципами. Спілкування державного органу влади чи органу місцевого самоврядування, як правило, відбувалося в форматі інформування населення про прийняті рішення. Інтеграція у європейське співтовариство та задекларований українською владою курс орієнтації на європейські стандарти, у тому числі, публічної служби, передбачало побудову, так званої, маркетингової моделі публічного управління в державі. Сутністю цієї моделі було встановлення партнерських взаємовідносин між публічною владою на всіх рівнях та громадськістю, що передбачало встановленням нового рівня комунікації, який базувався на партнерських відносинах інституцій публічної влади та інститутів громадянського суспільства.

Отже сьогодні, першорядним завданням публічного управління є широке впровадження системи комунікативної взаємодії інститутів державної влади та громадянського суспільства, що в свою чергу, вимагає використання

надсучасних інформаційних і комунікативних технологій. Саме завдяки розвитку цих технологій влада, реалізуючи конституційне право громадян на інформацію, налагоджує зв'язки з цільовими групами населення, визначає і аналізує його інтереси, використовує зворотній зв'язок і відповідає на запитання, що ставлять в інформаційному просторі. Така комунікативна взаємодія дозволяє забезпечити баланс державно-управлінських, державно-громадських, державно-приватних інтересів у суспільстві [3].

Треба зазначити, що повноцінний діалог між владою і суспільством є обов'язково двостороннім або багатоканальним зв'язком, метою якого є широке залучення громадськості до процесу прийняття рішень. Так усна комунікація дає можливість швидкого реагування обох сторін та передбачає всі нюанси особистого спілкування. Писемна та друкована комунікація, здебільшого обслуговують публічну, організаційну та масову комунікації. Особливу роль у цьому відіграють сучасні комунікаційні системи, такі як інтернет, де „електронна “комунікація досягла майже необмежених можливостей [1]. Ще одна форма передачі інформації - „документна” комунікація, яка побудована на обміні документами між двома або кількома учасниками комунікаційного процесу. Так звані „документні” комунікації – це процес чи засоби розповсюдження або передачі інформації в суспільстві, що здійснюється за допомогою документообігу.

Комунікація у публічному управлінні є регулятором і координаційним механізмом у взаємовідносинах держави і суспільства. Вона забезпечує стабільність та ефективність їх функціонування при неухильному дотриманні принципів, на основі яких має будуватися ефективна комунікація органів влади та громадськості [4].

Треба зазначити, що сьогодні активна участь громадськості в управлінні у більшості регіонів України є, поки що, не дуже поширена практика. Справа в тому, що у деяких випадках це розглядається як спроба нав'язати владі рішення, які можуть бути упередженими. При цьому, треба чітко розуміти, що остаточне управлінське рішення приймає влада і тільки вона (її керівники) несе відповідальність за свої рішення та їх наслідки [5].

На наш погляд, у суспільстві основною проблемою комунікації в публічному управлінні є брак своєчасної зрозумілої, правдивої, неупередженої інформації, що зумовлює слабкий зв'язок державних інститутів з громадськістю, недовіру до владних структур. Тому, одним з викликів для державної влади України є найскоріше подолання проблем, пов'язаних з неефективним, недемократичним використанням комунікативних технологій, необхідних для переходу від „традиційного” одностороннього управління до комунікаційної взаємодії держави та громадянського суспільства з метою зниження соціальної напруги й досягнення необхідного рівня громадянської та політичної злагоди у суспільстві.

Важливою ланкою в процесі комунікації між владою і суспільством виступають засоби масової інформації. У тоталітарних чи авторитарних

режимах монополія на канали поширення інформації належить владі. З розвитком технологій, навіть тоталітарна влада не завжди може контролювати канали масового поширення інформації, оскільки для їх діяльності не потрібно мати реєстрацію або фізичну адресу тощо. В Україні основними джерелами отримання інформації є телебачення, інтернет та соціальні мережі [6].

Найбільш вагому аудиторію мають приватні телеканали, які практично завжди виконують політичний заказ. Як слідство, порядок денний, який формують засоби масової комунікації, виходить далеко не з потреб суспільства або влади, а з потреб той чи іншої політичної сили, хоча деколи потреби влади, суспільства та політичних сил можуть перетинатися.

Треба зазначити, що серед державних та суспільних інституцій найчастіше довіра висловлюється до ЗСУ (їм довіряють 69% опитаних), волонтерських організацій (66%), Державної служби з надзвичайних ситуацій (64%), церкві (62%). Недовіра найчастіше висловлюється державному апарату (78%), судам (78%), ВР України (76%), Уряду України (75%) [7].

На нашу думку, довіра у публічному управлінні – це ступень легітимності, визнання суспільством позитивної діяльності, рішень органів державної влади, що відображає здатність державних інститутів представляти інтереси суспільства. Критерії, які можуть впливати на виникнення інституціональної довіри - це узгодженість, неупередженість, точність, участь у розробці рішень, прозорість, відкритість та партнерство [8].

Проаналізувавши дані провідних соціологічних компаній України можна побачити, що українці мають стійку недовіру до центральних органів державної влади та практично до всіх інших інститутів [9].

У чому криється причина такої низької довіри до державних інституцій? На наш погляд, це пов'язане з низьким рівнем обізнаності пересічних громадян о сутності процесів, які відбуваються в Україні. Так тільки 10-11% засвідчили, що знають багато, на їх особисту думку, у сфері охорони здоров'я та децентралізації. До цього треба додати, що оцінки впливу реформ суттєво різняться залежно від рівня поінформованості. Хто добре обізнані, схильні вважати вплив реформ позитивним, зі зменшенням рівня обізнаності значно зростають % тих, хто не відчуває впливу реформ або відчуває її негативний вплив [10]. Тобто, дефіцит інформації про процеси, які відбуваються у суспільстві, невміння або небажання критично мислити значною мірою обумовлено відсутністю системи комунікації у суспільстві та об'єктивно сприяє тому, що значна частина пересічних громадян стають жертвами популізму та маніпулятивних технологій в політиці. У той же час, пересічних громадян вже не задовольняє отримання дозованої, „ідеологічно спрямованої” інформації. Найбільш активна частина громадян прагне бути не тільки пасивними отримувачами інформації, а впливати або брати активну участь у прийнятті управлінських рішень, визначати пріоритетні напрями розвитку територій на яких вони мешкають і які знаходяться в межах компетенції місцевих органів

публічної влади. Саме на цьому рівні найбільш активно відбувається налагодження контактів з цільовими групами населення, узгодження надання публічних послуг та здійснюється контроль за якістю за якістю послуг і ефективністю діяльності місцевих органів публічної влади, зокрема місцевого самоврядування. Таким чином, в українському суспільстві сьогодні дуже актуальними є вирішення двох завдань:

- удосконалення державного управління, приведення його у відповідність з тенденціями світового розвитку управлінської діяльності, а також з досвідом країн ЄС;
- формування громадянського суспільства, недостатній рівень розвитку якого у сучасній Україні стримує динаміку демократичних змін та досягнення відповідного європейським країнам рівня життя громадян [5].

Сьогодні ми розуміємо, що без побудови розвинутого громадянського суспільства неможливо удосконалити систему публічного управління, яке вимагає реальної участі громадськості в обговоренні та прийнятті управлінських рішень. Налагодження взаємовідносин між владою громадськими інститутами є визначальною умовою забезпечення демократичного розвитку України, чому в значний мірі повинно сприяти місцеве самоврядування. Треба зазначити, що у структурі будь-якого демократичного суспільства, громадські та державні інститути є базовими елементами. Співвідношення між ними визначає ступень розвитку демократії. Рівновага між громадянським суспільством і державою є важливим фактором стабільного демократичного розвитку, її порушення, як правило, веде до гіпертрофії владних структур, відчуженості та політичного нігілізму громадян.

З метою оптимізації управлінської діяльності, органам державної влади України, сьогодні як ніколи раніше, необхідна підтримка громадськості, що передбачає створення ефективного механізму зворотного зв'язку та контролю, запровадження системного моніторингу громадської думки, суспільно-політичної ситуації та ефективності влади. Така комунікативна взаємодія дозволяє забезпечити баланс державно-управлінських, державно-громадських, державно-приватних інтересів в суспільстві [3]. Тільки володіючи необхідною інформацією, громадськість може давати об'єктивну оцінку діяльності влади та її інститутів. Треба зазначити, що засоби зв'язку з громадськістю здатні викликати довіру до влади та дати їй можливість отримати підтримку рішень, які вона приймає, тобто – легітимність. Відсутність інформації породжує зворотній процес, який може викликати дуже негативні наслідки для влади, наприклад, втрата довіри, скритий чи відкритий протест та інші. Тому забезпечення участі інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації державної, регіональної політики шляхом створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, проведення

консультацій із громадськістю з найважливіших питань життя суспільства і держави, запровадження громадського контролю за діяльністю органів публічної влади, посилення впливу інститутів громадянського суспільства [11].

Засоби залучення громадськості до управління суспільним розвитком включають різні організаційні форми, в основу яких покладена інформаційна складова. Так до основних інформаційних каналів залучення громадськості до управління суспільним розвитком належать:

- соціологічні дослідження суспільної думки відносно різних аспектів соціокультурного, економічного і політичного життя на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- інформаційні запити і звернення громадян до органів влади і представників виборчих органів (письмові, усні звернення, особисті зустрічі з представниками влади);
- громадські ради при регіональних і місцевих органах влади;
- неурядові аналітичні центри, які здійснюють комунікацію між владою і громадянським суспільством, моніторинг дій влади, критичний аналіз та оцінка її рішень і формування альтернативних політичних пропозицій;
- веб-сайти регіональних і місцевих органів влади, які надають інформацію про власну діяльність, а також певні управлінські послуги;
- друковані засоби масової інформації, телебачення та радіо;
- громадські слухання, референдуми, органи самоорганізації населення, періодичні публічні звіти всіх рівнів влади на відповідне виконання програм їх діяльності.

Участь неурядових організацій та громадян у процесі прийняття рішень органами державної влади та місцевого самоврядування може бути у двох напрямках: консультування і активна участь.

Консультування, як правило здійснюється за двома загальними підходами: встановлення зворотного зв'язку з громадськістю та проведення консультацій між органами влади та громадськістю. Розрізняються два різновиду встановлення зворотного зв'язку: добровільний, що передбачає збирання думок, які неурядові організації або громадяни добровільно надають органам влади щодо вирішення певних проблем та за запитом, що передбачає зверненням органів влади до неурядових організацій та громадян із пропозицією висловлювати свої думки щодо певних проблем.

Серед сучасних методів встановлення добровільного зворотного зв'язку найбільш популярні поштові скриньки, тобто адреси електронної пошти на які громадяни можуть абсолютно вільно надсилати коментарі з певних проблем. Другим методом зворотного зв'язку є електронне звернення, сутністю якого є робота зі зверненнями громадян через інтернет до органу публічної влади.

Серед методів отримання зворотного зв'язку за запитом найбільш популярні такі як:

- установлення часу, що виділяється для надання коментарів і для дії, що передбачає фіксований, визначений час, у який представники органу влади отримують зауваження від громадян відносно законопроектів, програм, управлінських рішень та широко інформують громадськість про початок консультування та способи надання коментарів;
- електронні списки розсилок, що передбачає формування електронних списків на які органи публічної влади розсилають проекти документів з подальшим запрошенням до обговорення проблем всіх зацікавлених сторін протягом певного часу;
- масові опитування громадської думки – це найбільш поширений та достатньо популярний метод зворотного зв'язку, що не потребує додаткових коментарів;
- дорадчі опитування. Згідно з цим методом формується статистична коректна вибірка з 250-600 громадян, що представляють визначену соціальну чи вікову групу населення. Учасники групи збираються разом на 2-3 денну зустріч, їм надають ретельно підібраний інформаційний матеріал з певними проблемами для обговорення. Після ознайомлення з матеріалом та проблемами учасники зустрічі надають оцінку проблеми та шляхи її вирішення [4].

На початку 2000-х дуже популярні були публічні зустрічі, які передбачали спілкування посадових осіб з представниками неурядових організацій або громадськості у форматі зборів, дискусійних клубів, круглих столів та ін. з використанням теле або радио ефіру.

Дуже близько по ефективності громадські слухання. Метод передбачає очні зустрічі представників органів публічної влади з представниками громадськості для обговорення проектів рішень, результатів діяльності органів влади, пріоритетів регіональної політики й інших значущих питань, під час яких громадяни заслуховують підготовлену інформацію від представників влади, задають їм питання, вносять свої пропозиції.

Серед методів проведення консультацій на постійній основі можна виділити такі як:

- громадські приймальні;
- інтернет чати, які передбачають проведення в режимі реального часу зустрічей в інтернеті представників громадськості та влади протягом нетривалого часу;
- громадські комітети, які передбачають формування постійних груп громадян за їх згодою або цільові аудиторії для консультацій та обміну поглядами на різні проблеми за допомогою поштових або телефонних опитувань, чи інтерв'ю.

Активна участь громадськості у процесі управління передбачає партнерство між органами влади, громадянами та організаціями громадянського суспільства але поки що є не дуже поширеним явищем. Мова йде не просто про врахування думок громадян органами влади, а про спільний

аналіз проблем та вироблення альтернативних варіантів їх розв'язання, при цьому остаточне управлінське рішення залишається за владою, так як вона у повній мірі несе відповідальність за їх реалізацію та практичну значущість для регіону.

Традиційно виділяють два основних підходи залучення представників громадських організацій та громадськості до активної участі у процесі обговорення та прийняття рішень органами публічної влади – це залучення малих груп (10-15 осіб) та широке залучення (50-80 осіб).

Це може бути громадське журі, яке обирається з пересічних громадян, які не є фахівцями з розглядуваної проблеми, Ці громадяни консультуються з експертами, обговорюють проблему між собою та представляють висновки і рекомендації з вирішення заданої проблеми. Особливість у тому, що висновки та рекомендації не обов'язково повинні бути консенсусом.

До найбільш важливих методів широкого громадського залучення відносяться конференції з дослідження майбутнього та громадські форуми, до участі в яких запрошується велика кількість представників громадських організацій, органів державної влади, місцевого самоврядування та самоорганізації населення. Як правило, в ході обговорення проблем розробляються проекти альтернативних рішень, які передаються до органів публічної влади для подальших дій.

Серед методів найбільш повномасштабного залучення громадськості до обговорення суспільних проблем та розробки рішень є метод суспільного діалогу. Сутність його у тому, що спочатку на місцевому, регіональному або державному рівні проводиться низка відкритих заходів до яких залучають широке коло громадськості, представників неурядових організацій та активних громадян. Після цього організують на регіональному або центральному рівні за участю представників влади, експертів, фахівців, представників громадськості конференцію, де презентуються різні проекти, пропозиції, виробляються рекомендації та передаються до органів публічної влади. На перший погляд це дуже складний в організаційному плані метод залучення громадськості до проблем управління але при вирішенні масштабних проблем, цей метод дозволяє ефективно формувати громадську думку та значною мірою впливає на формування позитивного іміджу, як влади так і окремих її представників.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що розглянути підходи і методи участі громадськості в процесах управління набувають поширення в усьому світі. Активна участь громадян у процесах державотворення дає змогу органам влади одержувати більш різноманітну та об'єктивну інформацію про суспільні процеси, перспективи розвитку та альтернативи вирішення проблем. Публічне управління не може існувати без комунікації, як форми взаємодії різноманітних суб'єктів і об'єктів управління, оскільки демократичний шлях розвитку держави потребує погодження позицій влади та громадськості. Дуже важливо, що така взаємодія підвищує довіру громадян до влади, її легітимність та зміцнює громадянське суспільство.

Література:

1. Гончарова А.К. Інтернет мережа як комунікативна сфера/А.К.Гончарова//Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. -2010. - №4. -с.14-18
2. Ільганаєва В.О. Соціальна комунікація як об'єкт теоретизації./ В.О. Ільганова//Філософія людського спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація. – 2009. – с.60-68
3. Романенко Є.О. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження. //Є.О.Романенко/Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип. 37.- с.235-241.
4. Дрешпак В.М. Комунікація в публічному управлінні: навчальний посібник, Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015, 168 с.
5. Архіпова Є.О., Дмитренко Н.О. Ефективна комунікація між органами державної влади та громадськістю як умова розвитку демократичного суспільства. Інвестиції: практика та досвід. – 2016. - №1. – с.92-96.
6. Як змінилися уподобання та інтереси українців до засобів масової інформації після виборів 2019р. та початку пандемії COVID-19. Фонд „Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва”. [Електронний ресурс]. Режим доступу:[http://dif.jrg.ua/articlw/yak-zminilisy-upodobannya-ta-interesi-ukraintsiv-dozasobiv-masovoi-infomatsil-pislya—viboriv2019-r-ta-pochatku-pandemii-covid-2019](http://dif.jrg.ua/articlw/yak-zminilisy-upodobannya-ta-interesi-ukraintsiv-dozasobiv-masovoi-infomatsil-pislya-viboriv2019-r-ta-pochatku-pandemii-covid-2019)
7. Україна-2020: невинувачені очікування. Неочікувані виклики. Підсумки року у дзеркалі громадянської думки (грудень 2020р.). Соціологічна служба центру Розумкова [Електронний ресурс].Режим доступу:<http://razymkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni/doslizhennia/ukreina2020-nevpravdani-ochikuvannia-neochikuvani-vykyky-pidsumky-u-dzerkali-gromadskoi-dumky-gruden-2020r>.
8. Федорів Т.В. Довіра як методологічна основа формування репутації органів державної влади//Економіка та держава. – 2013.- с.127-130 [Електронний ресурс]. Режим доступу: [//www.economy.ua/pdf/2_2013/35.pdf](http://www.economy.ua/pdf/2_2013/35.pdf)
9. Про інформацію: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, №48, ст.650. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
10. Рівень поінформованості населення України про реформи, оцінка впливу реформ на особисте становище громадян, 2018. Соціологічна служба центру Розумкова. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://razymkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslizhennia/riven-poinformovanosti-naselennia-pro-reformmy-otsinka-vplyvu-reform-va-osobyshche>.
11. Указ Президента України „Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації. [Електронний ресурс]. Режим доступу:[http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/212/2012/](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212/2012/)

References:

1. Honcharova, A.K. (2010). Internet mrezhha yak komunikatyvna sfera [Internet network as a communicative sphere]. Derzhava ta rehiony. Serii: Sotsialni komunikatsii – State and regions: Series: Social communications, 4, 14-18 [in Ukrainian].
2. Ilhanaieva, V.O. (2009). Sotsialna komunikatsiia yak obiekt teoretyzatsii [Social communication as an object of theorization]. Filosofiia liudskoho spilkuvannia: filosofiia, psykhohiia, sotsialna komunikatsiia - Philosophy of human communication: philosophy, psychology, social communication, 60-68 [in Ukrainian].
3. Romanenko, Ye.O.(2013). Komunikatyvna vzaiemodiia orhaniv derzhavnoi vlady ta hromadskosti: sutnist ta osoblyvosti nalahodzhennia [Communicative interaction of public authorities and public representatives: the essence and features of arranging]. Derzhavne uprvlinnia

ta mistseve samovriaduvannia - Public administration and local self -government , 37, 235-241 [in Ukrainian].

4.Dreshpak, V.M. (2015). *Komunikatsiia v publichnomu upravlinni: navchalnyi posibnyk* [Communication in Public Administration: A Textbook]. Dnipro: DRIDU NADU - Dnipro: DRISA NASA (Dnipropetrovsk Regional Institute of State Administration of National Academy of State Administration), 168 [in Ukrainian].

5.Arkipova, Ye.O., Dmytrenko, N.O. (2016). *Efektivna komunikatsiia mizh orhanamy derzhavnoi vlady ta hromadskistiu yak umova rozvytku demokratychnoho suspilstva* [Effective communication between public authorities and public representatives as a condition for the development of a democratic society]. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*, 1,92-96 [in Ukrainian].

6.Yak zminylisia upodobannia ta interesy ukraintziv do zasobiv masovoi informatsii pislia vyboriv 2019 ta pochatku pandemii CIVID-19. Fond “Demokratychni initsiatyvy imeni Ilka Kucheriva” [How the preferences and interests of Ukrainians to the media changed after the elections in 2019 and the beginning of the Covid-19 pandemic changed. Ilko Kucheriv's Democratic Initiatives Foundation]. Retrieved from <http://dif.jrg.ua/articlw/yak-zminilisya-upodobannya-ta-interesi-ukraintziv-dozasobiv-masovoi-infomatsil-pislya—viboriv2019-r-ta-pochatku-pandemii-covid-2019> [in Ukrainian].

7.Ukraina-2020: nevypravdani ochikuvannia. Neochikuvani vyklyky. Pidsumky roku u dzerkali hromadskoi dumky (hruden 2020). Sotsiologichna sluzhba tsentru Rozumkova [Ukraine-2020: Unjustified expectations. Unexpected challenges. The results of the year in the mirror of civic thought (December 2020). Sociological Service of the Center of Rozumkov]. Retrieved from <http://razymkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni/doslizhennia/ukreina2020-nevypravdani-ochikuvannia-neochikuvani-vyklyky-pidsumky-u-dzerkali-gromadskoi-dumky-gruden-2020r.> [in Ukrainian].

8.Fedoriv, T.V. (2013). *Dovira yak metodolohichna osnova formuvannia reputatsii orhaniv derzhavnoi vlady* [Trust as a methodological basis for formation of reputation of public authorities]. *Ekonomika ta derzhava – Economics and state*, 127-130 Retrieved from www.economi.ua/pdf/2_2013/35.pdf [in Ukrainian].

9.Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [About information: Law of Ukraine. Supreme Soviet Bulletin of Ukraine (SSB)] .1992, 48, 650. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [in Ukrainian].

10.Riven poinformovanosti naselennia Ukrainy pro reformy, otsinka vplyvu reform na osobyste stanovyshe hromadian (2018) [The level of awareness of the population of Ukraine about reforms, assessment of the impact of reforms on the personal situation of citizens]. Sotsiologichna sluzhba tsentru Rozumkova - Sociological Service of the Center of Rozumkov . Retrieved from <http://razymkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/riven/poinformovanosti-naselennia-pro-reformmy-otsinka-vplyvu-reform-va-osobyste-stanovyshe.> [in Ukrainian].

11.Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro Stratehiiu derzhavnoi poilytyky spryannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini ta pershocherhovi zakhody shchodo ii realizatsii [Decree of the President of Ukraine "About the Strategy of State Policy of Promotion of Civil Society Development in Ukraine and Priority Events for its Realization]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/212/2012/> [in Ukrainian].